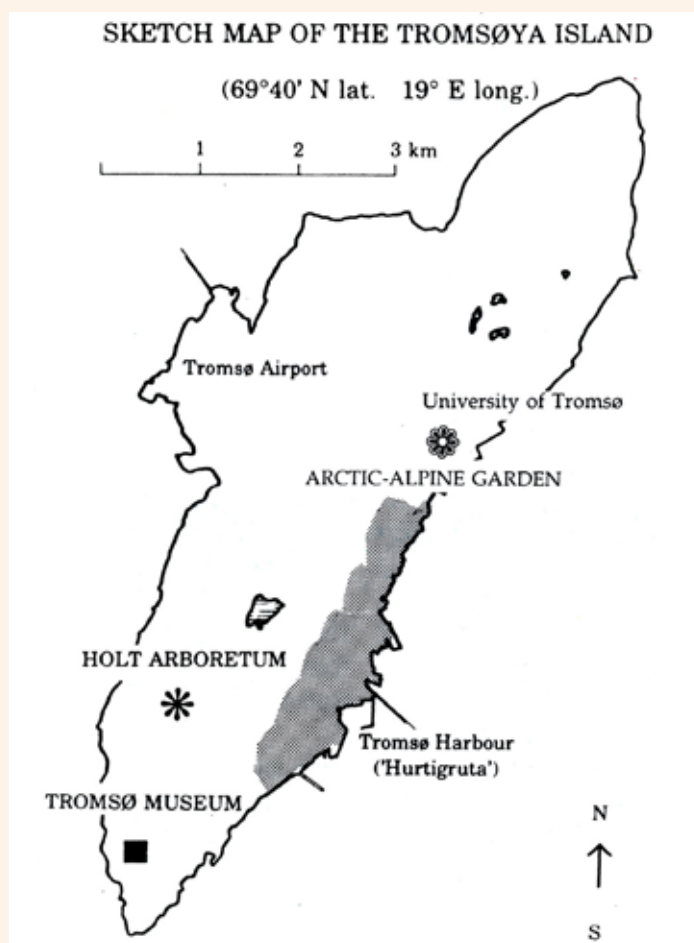

TROMSØ I UNIWERSYTET ZA KOŁEM PODBIEGUNOWYM (NORWEGIA)

Janina Dąbrowska (Wrocław)

Szare niebo, niskie chmury i deszczowo śnieżna zawierucha – tak wyglądał świat, gdy opuściliśmy samolot na lotnisku w Tromsø, pod koniec lipca 1995 roku.

Tromsø to miasto uniwersyteckie za Kołem Podbiegunowym, między 68° i 70° szer. płn. na wyspie Tromsøya (Ryc. 1), w prowincji Troms. W owym czasie liczyło ono 55 000 mieszkańców. Jest jednym z kilku miast norweskich wyznaczonych do organizowania w nich konferencji międzynarodowych. Licznie się one tam odbywają w miesiącach wakacyjnych, w pięknych nowych budynkach Uniwersytetu, jasnych i przestronnych.

Ryc. 1. Wyspa Tromsøya i Tromsø [3].

W dniach 29 VII do 2 VIII 1995 roku miało tam miejsce międzynarodowe VI Sympozjum IOPB (International Organization of Plant Biosystematics), w którym brało udział także kilkoro polskich botaników, w tym autorka tych wspomnień. Tematyka sympozjum dotyczyła roślin arktycznych i alpejskich, omawianych w ośmiu sesjach oraz w sesji plakatowej, na której autorka przedstawiła plakat na temat obserwacji klonów krwawnika pt.: Observations of clones of *A. millefolium* L. ssp. *millefolium* and ssp. *sudetica* (Opiz) Weiss, *A. pannonica* Scheele and *A. millefolium* L.s.l, cultivated in different and distant localities (NE and SW Poland).

Krajobrazy, białe noce (21 V – 23 VII), czyste powietrze, intensywność barwy kwiatów, domki tonące w kwiatkach, rezerwat na górze Fløya (Ryc. 2–5), lasy

brzozowe, muzea, wiszące w oknach ozdoby, ogród botaniczny, mosty i tunele, schludność i porządek otoczenia (Ryc. 12) – wszystko to zostało w pamięci. Nawet bilet autobusowy, wydany z okazji 200-lecia miasta (1794–1994) był tak atrakcyjny, że też niezapomniany (Ryc. 6). A Zatoka Telegrafu! Trudno było wzrok oderwać od różnorodności kamieni i glonów na rozległym brzegu Zatoki (Ryc. 7).

A Muzeum Polarne pełne wspomnień! Mieści się ono w starym, drewnianym domu nad fiordem (Ryc. 8–9). W swych ekspozycjach, przy pomocy fotografii i wiernych rekonstrukcji, przedstawia dzieje handlu, przemysłu i nauki w tym regionie na przestrzeni wieków [1]. Ekspozycje związane z dawnymi i sławnymi wyprawami polarnymi budzą szczególne zainteresowanie wszystkich zwiedzających. Atmosfera tego

Ryc. 2. Tromsø. Rezerwat na górze Fløya, cel pierwszej wycieczki uczestników Sympozjum, którego temat brzmiał: Variation and Evolution in arctic and alpine plants. *Pedicularis* sp. (półpaśożyt z rodziny Scrophulariaceae). Fot. autorka, 31 VII 1995 r.

Muzeum sprawia, że w ogóle nie chce się z niego wychodzić. Na szczęście na miejscu są w sprzedaży przepiękne wydawnictwa na tematy polarne. W pamięci pozostaje też olbrzymia, przejmująca fotografia portu w Tromsø, gdy rzesze mieszkańców oczekiwały na powrót Roalda Amundsena...

Tromsø było miejscem startu wielu polarnych ekspedycji, w tym tak znanych badaczy, jak Nansen, Amundsen, Nobile i Andree, stając się "Bramą do Arktyki". W najstarszej części miasta znajduje się pomnik Amundsena (Ryc. 10), który rozślawił imię swojego kraju, docierając w roku 1911 po raz pierwszy do Bieguna Południowego. Umieścił tam flagę norweską, której jeszcze przed paru laty zabraniał używać na arenie międzynarodowej król szwedzki Oskar. Amundsen zasłynął nie tylko jako badacz polarny. Jego śmierć na pokładzie hydroplanu lecącego na poszukiwanie rozbitków "Italii" świadczy, że nie był tylko poszukiwaczem przygód.

Oto ważniejsze daty w historii Tromsø:

Dane archeologiczne o osadnictwie pochodzą sprzed 9000 lat [5]

- 1250 – Wzniesiono pierwszy kościół [2]
- 1794 – Tromsø uzyskało prawa miejskie [1]
- 1840 – 1880 – Okres rozwoju. Centrum administracyjne, handlowe, edukacyjne. Budowa stoczni, muzeum (1872). Muzeum to aktualnie należy do Uniwersytetu, jest jednym z 60 regionalnych muzeów Norwegii Północnej. Reprezentowane

Ryc. 3. Tromsø. Rezerwat na górze Fløya. Siódmaczek (*Trientalis* sp. z rodziny Primulaceae). Fot. autorka, 31 VII 1995 r.

są w nich różne dziedziny, a główne zadania koncentrują się wokół naukowych problemów Arktyki. Muzealnictwo norweskie jest wysoko cenione w świecie.

Ryc. 4. Tromsø. Rezerwat na górze Fløya. Jedna z najpiękniejszych roślin kwitnących w tym czasie, *Cornus suecica* (dereń szwedzki z rodziny Cornaceae). Fot. autorka, 31 VII 1995 r.

- 1850–1930 – Ekspedycje badawcze (Amundsen i Nobile). Tromsø ”Bramą do Arktyki”.
- 1960 – Budowa mostu łączącego wyspę z lądem. W roku 1960 był to najdłuższy most w północnej Europie, 1036 m długości, wysokość 38 m [6]
- 1964 – Budowa portu lotniczego.
- 1972 – Otwarcie Uniwersytetu w Tromsø, najbardziej północnego na świecie (Ryc.11). Od początku lat 80. XX w. imigranci i studenci z innych krajów przybywali do Tromsø. Należeli do ponad 100 narodowości.
- 1988 – Budowa podmorskiego tunelu.
- 1988 – Tromsø jest jednym z kilku miast Norwegii wybranych jako miejsce organizowania konferencji międzynarodowych.
- 1989 – Planetarium Zorzy Polarnej. Od połowy czerwca do połowy sierpnia przez cały dzień odbywają się seanse filmowe dotyczące zorzy polarnej i białych nocy [1, str. 191].
- 1994 – Uroczyste obchody 200. lat miasta Tromsø.
- 1994 – Tunel podmorski między lądem a wyspą Tromsøya. W XIX wieku Tromsø było bardzo bogatym miastem, a to z powodu handlu z nie tak odległą Rosją. Z Tromsø do granicznego miasta Kirkenes, przy granicy rosyjskiej, samolotem leci się nieco ponad godzinę.

Ryc. 5. Tromsø. Rezerwat na górze Fløya. Porosty naskalne barwy pomarańczowej (były też barwy żółtej). Zdaniem lichenologów, obie te barwy świadczą o tym, że w podłożu jest fosfor. Fot. autorka.

Ryc. 6. Tromsø. Turystyczny bilet autobusowy, upamiętniający dwusetną rocznicę istnienia miasta, obchodzoną w roku 1994. Z tej okazji wybudowano Katedrę Polarną, której biała sylwetka widoczna jest po prawej stronie mostu. Rycina przedstawia także okazałe rośliny *Hieracium laciniatum*, pospolite w całym mieście (Ryc. 6A).

Ryc. 6a. Tromsø. *Hieracium laciniatum* (z rodziny baldaszkowatych *Umbelliferae*), pospolite w Tromsø i nad fiordem oraz w innych miejscach północnej Norwegii. Może dochodzić do 3–4 m wysokości i 3–4 cm średnicy pędu. Przypuszcza się, że pojawił się tam w latach 1850–1860, może przybył z Rosji. Krzyżuje się z innymi taksonami. Fot. autorka, 31 VII 1995 r.

Jak doszło do utworzenia Uniwersytetu w Tromsø? Oto kolejność wydarzeń [4]:

- 1918 – A.H. Meyer, polityk i przemysłowiec, proponuje utworzenie Uniwersytetu w Tromsø
- 1968 – Norweski Parlament uchwała utworzenie Uniwersytetu w Tromsø
- 1972 – Król Olaf V otwiera Uniwersytet w Tromsø (Ryc. 11)
- 1978 – 1988 – Powstaje kampus Breivica – zespół budynków uniwersytetu.
- 1994 – Liczba pracowników Uniwersytetu wynosi 1100 (połowa to nauczyciele akademicy)
- Liczba studentów w latach 1984 – 1994 wzrasta od 2001 do 6500 [4]. Uniwersytet w Tromsø jest Uniwersytetem państwowym.

W Uniwersytecie tym pod koniec XX w. było 6 wydziałów: Prawa, Nauk Przyrodniczych, Lekarski, Socjologii, Humanistyczny i Rybactwa. Uniwersytet wtedy liczył 6500 studentów, z czego 520 pochodziło z ponad 60 krajów. Celem tej Uczelni jest, aby spośród studentów ci spoza Norwegii stanowili 10%. Wielu pracowników tego Uniwersytetu współpracuje z Uniwersytetami w Afryce, Azji i Ameryce Łacińskiej.

Na Uniwersytecie istnieje również Centrum Studiów nad Saami (niepoprawnie nazywanych Lapończykami). W liczbie ok. 40 000 zamieszkują oni najbardziej północne tereny Norwegii, Szwecji, Finlandii i Rosji, należą do najstarszych ludów Europy.

W jakiej harmonii są z naturą, może świadczyć to, że język Saamów ma 90 terminów dla opisania różnych gatunków śniegu, lecz brak w nim słowa na określenie wojny!

Saamowie zdołali zachować własną kulturę i tożsamość narodową we współczesnej Skandynawii. Po katastrofie nuklearnej w Czarnobylu, w 1986

innych dziedzin kultury. Coraz większą popularność zyskuje sztuka i rzemiosło ludowe.

Aktualnie Tromsø to centrum edukacyjne, handlowe i administracyjne, z nowoczesnym przemysłem rybnym. Reprezentowane są tu także takie dziedziny, jak technologia komputerowa i biotechnologia.

Ryc. 7. Tromsø. Na brzegu Zatoki Telegrafu zwraca uwagę ogromna różnorodność kamieni. Do niektórych przytwierdzone są morskizyny (*Fucus* sp.) tak mocno, że trudno je oderwać. Fot. autorka.

Ryc. 8. Tromsø. Muzeum Polarne. Fot. autorka.

roku, skażone tam zostały porosty (zimowy pokarm reniferów), mięso reniferów i ryb, jagody i grzyby, co stało się dla Saamów katastrofą ekonomiczną. Z powodu konieczności ograniczenia roli reniferów w życiu Saamów po Czarnobylu, nastąpił rozwój

Ryc. 9. Tromsø. Bilet do Muzeum Polarne.

Na marginesie tych wspomnień uznać trzeba, że daleka północ Norwegii jest fascynująca i zachęca do odwiedzenia. Tromsø jako węzeł komunikacyjny morski i lądowy stanowi ośrodek turystyczny [1].

Jak informują przewodniki, wiosna i jesień, to najlepsze pory roku, także ze względu na warunki klimatyczne, do podziwiania "Top of Norway". The Norwegian Mountain Touring Association (Norweskie Stowarzyszenie Turystyki Górskiej) od roku

Ryc. 10. Tromsø. Pomnik Roalda Amundsena. Fot. autorka.

Ryc. 11. Godłem Uniwersytetu w Tromsø są dwa kruki lecące w przeciwnym kierunku. Odin, główna postać mitologii nordyckiej, wysłał je w świat po wiadomości i wiedzę.

1868 oznacza szlaki i ścieżki górskie. Upodobanie w wędrownkach lasami i górami to część norweskiego stylu życia.

Norweskie Koleje Państwowe (NSB) oferują jedną z najpopularniejszych atrakcji w tym kraju, to jest wycieczkę koleją z miejscowości Flåm, koło Fiordu

Sogn, przez piękną dolinę Flåm, aż do stacji kolejowej Myrdal, na wysokości 844 stóp n.p.m.

Biura podróży proponują coraz to nowe rodzaje wypraw turystycznych. Do siedziby Saamów (w tym mieszkanie w namiocie), wędrowki z psami lub kon-

Ryc. 12. Tromsø, stare miasto. Fot. autorka.

no albo drogami wodnymi, odwiedzanie farm, wyprawy w góry i na lodowce.

A niektórzy Polacy zostają tam na dłużej. Jak podała TV dnia 20.03.2017 roku, w Norwegii w owym czasie mieszkało 95 000 Polaków.

Bibliografia:

1. Brown J., Sinclair M. (1993). Norwegia (str. 228). Wyd. Pascal
2. Dzięgiel L. (1978). Norwegia (str. 307). Wyd. Wiedza Powszechna
3. Mørkved B., Nilssen A.C. (1993). Plant life (str. 80). Ed. University Tromsø. Tromsø Museum.
4. University of Tromsø (1994). Ed. By the Information Department University of Tromsø (str. 28)
5. Tromsø. Norge. Norway. Folder bez daty wydania, udostępniony turystom w Tromsø w 1995 r.

Źródła internetowe:

6. Wikipedia – https://en.wikipedia.org/wiki/Troms%C3%B8_Bridge

Janina Dąbrowska
Uniwersytet Wrocławski,
Instytut Biologii Eksperymentalnej,
Zakład Biologii Rozwoju Roślin, Wrocław